

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Saksbehandler, innvalgstelefon
Simon Heier

Oversendelsesbrev - Forslag til tiltak for Snøhetta villreinområde og Statsforvalteren i Trøndelag sin vurdering og tilrådning

Viser til brev datert 02.11.2022 og tildelingsbrevets oppdrag 3.1.4.2.4. Statsforvalteren i Trøndelag har ledet prosessen for Snøhetta villreinområde med Norsk Villreinsenter Nord som sekretariat. Vi oversender med dette prosjektgruppas forslag til tiltak.

Statsforvalteren i Trøndelag sin vurdering og tilrådning til prosjektgruppas forslag til tiltak:

Statsforvalteren i Trøndelag er ansvarlig for denne tilrådingen, med involvering fra Statsforvalteren i Møre og Romsdal og Statsforvalteren i Innlandet.

Statsforvalteren stiller seg bak hovedtrekkene i faggrunnlaget fra prosjektgruppa. Statsforvalteren har noen ytterligere vurderinger og tilrådingen som beskrives nærmere under.

Fram til i dag er det forsøkt med økt kanalisering og mer informasjonsarbeid for å forbedre tilstanden i norske villrein fjell. Med bakgrunn i kvalitetsnormen og utfordringsbildet for villreinen i Snøhetta så tilrår Statsforvalteren at Klima- og miljødepartementet tenker helhetlig i videre arbeid med en tiltaksplan for Snøhetta. Det er ikke tilstrekkelig å gå videre med noen få utvalgte, og mindre konfliktfylte tiltak fra faggrunnlaget. **For å forbedre tilstanden til villreinen i Snøhetta så er det behov for mer kraftfulle tiltak enn økt kanalisering og mer informasjonsarbeid.**

Prosjektgruppa har foreslått en del kraftfulle tiltak som ferdselsrestriksjoner, nedlegging av stier og veger, fjerning av infrastruktur og en sterkere regulering av organisert aktivitet. Noen av tiltakene er verdivalgstiltak, noen er regelverkstiltak og noen er relativt gryteklare.

Prosjektgruppa har lagt opp til en trinnvis tiltakspakke der mildere tiltak ofte foreslås først. For deretter å gå videre med nye tiltak i trinn 2, dersom vi ikke oppnår ønsket effekt av de første tiltakene. Statsforvalteren vil belyse noen av de mest virkningsfulle tiltakene med noen nærmere vurderinger. Dette er også tiltak som kan få positive effekter for den genetiske variasjonen, for

landskapsøkologiske sammenhenger og som tar hensyn til klimatilpasning ved at villreinen får tilgang på store nok områder.

- Legge E6 og jernbanen i tunnel mellom villreinområder
- Sanering av deler av Aursjøvegen (trinn 1)
- Ferdselsreguleringer på Hjerkinplatået og i Torbuhalsen (trinn 1)
- Vurdere moskusen sin framtid i villreinområdet (trinn 2)
- Stenging av Reinheim (trinn 1) og Snøheim turisthytter og Snøheimvegen (trinn 2)

I tillegg ønsker Statsforvalteren å trekke frem noen hastetiltak, som kan gi en umiddelbar effekt og kan gjennomføres uten en langvarig prosess:

- GPS-prosjekt – sikre finansiering for å merke og følge villrein før, under og etter gjennomføring av tiltak. Det er en av de beste metodene vi har for å måle effekter av tiltak. Er delvis igangsatt. Ansvarlig: Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet.
- Redusere antall avganger av buss og øvrig trafikk på Snøheimvegen – Ansvarlig: Nasjonalparkstyret
- Større begrensninger på organisert ferdsel i verneområdene – Ansvarlig: Nasjonalparkstyret
- Justere åpne- og stengetider for veiene. Anbefalt åpningstid er 15. juni og stengetid 31. oktober. Ved en forsinket åpning vil man også forhindre at det brøytes veier i kalvingstiden. Ansvarlig: Veilagene og kommunene
- Stenging av Viewpoint Snøhetta når det er villrein i området – Norsk villreinsenter Nord

Tiltaksplan for Snøhetta – plan for restaurering

Prosjektgruppa foreslår i faggrunnlaget at regjeringen sin tiltaksplan for Snøhetta må være en plan for naturrestaurering. Dette mener vi er riktig tilnærming. Forskning på menneskelig aktivitet og samlet belastning viser at villreinen ikke er truet av en enkelt vei, vannkraftmagasin, tursti eller hyttelandsby¹. Hver for seg kan effekten av ulike påvirkninger være liten for villreinen, men til sammen kan den totale samlede effekt av menneskelig aktivitet og infrastruktur ha en stor negativ effekt. Graden av negativ effekt avhenger av tettheten av disse forstyrrelsene, når på året og hvor i landskapet påvirkningene skjer i forhold til villreinens beiteområder og bevegelseskorridorer¹.

I regjeringens forslag til statsbudsjett er det opprettet en ny tilskuddsordning for naturrestaurering. Statsforvalteren tilrår at denne bør utvides kraftig, og at restaurering av villreinområder bør inn under ordningen.

Fjerne moskusen opp imot andre tiltak

Flertallet av prosjektgruppa har valgt å ikke tilråde fjerning av moskus som et tiltak etter aveininger mot blant annet lokal verdiskaping og hensyn til nærings- og reiselivet. Prosjektgruppa mener tiltakspakken for Snøhetta Øst kan være tilstrekkelig for å løfte tilstanden til hele villreinområdet. Samtidig så er det et paradoks at en innført art, nå definert som fremmed art i norsk fauna, skal få så stor plass i fjelløkosystemet. Moskusen i seg selv byr på få økologiske utfordringer på Dovrefjell, og den er ikke i direkte konkurranse med villreinen. Likevel forårsaker moskusen et enormt ferdselspress i området på grunn av dens attraktivitet som foto- og turistobjekt. Trenden i antall besøkende på grunn av moskus er økende.

¹ Panzacchi, M., van Moorster, B., Tveraa, T., Rolandsen, C. M., Gundersen, V., Lelotte, L., A., Dos Santos, B. B. N., Bøthun, S. W., Stien, A., Andersen, R., Strand, O. 2022. Statistisk modellering av samlet belastning av menneskelig aktivitet på villreinområder. Identifisering av viktige leveområder og scenarionalyser for konsekvensutredning og arealplanlegging. NINA Rapport 2189.

Fjerning av moskusen vil være et relativt billig tiltak å utføre når det gjelder direkte kostnader, og vil gi stor umiddelbar effekt i å redusere ferdselspresset i østområdet betydelig. Det er likevel ikke så enkelt som at tiltaket vil løse alle ferdselsutfordringene i østområdet, og man kan ha utfordringer med arealunnvikelse eller barriereeffekter i dette området også etter eventuell fjerning av moskusen. For næringslivet og lokalsamfunnene kan det bety tapte inntekter. Sammenlignet med å innføre ferdselsrestriksjoner så vil det å fjerne moskus trolig være enklere å akseptere for de lokale. Det vil samtidig være et irreversibelt tiltak. Dette er en verddivurdering som bør drøftes på høyere nivå.

Arealplanlegging

Vi viser til de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging, som understreker at villreinens trekkveier og leveområder skal sikres².

Statsforvalteren tilrår at:

- Det må på plass statlige planbestemmelser som sikrer arealer som er viktige for å ivareta villreinens leveområder.
- Hensynet til nasjonale naturinteresser som villrein må løftes i plan- og bygningsloven.
- Utbygging bør ikke skje etter eldre, utdaterte planer, tillatelser og konsesjoner. Det er behov for å sikre at avgjørelser om utbygging, uansett lovgrunnlag, skjer etter relativt nye avgjørelser. Det bør utarbeides en særskilt forskrift som regulerer kommunenes rett og plikt til å revidere gamle planer, samt at det bør opprettes et statlig fond for kommunal planrevisjon.
- Det bør utarbeides en nasjonal veileder og en nasjonal mal for dispensasjonsbehandling, jf. kap. 19 i pbl. En nasjonal veileder kan også føre til en mer konsekvent klagebehandling mellom Statsforvalterembetene.

Verneområdeforvaltning

Statsforvalteren tilrår at praksisen for motorferdselsdispensasjoner i verneområdene gjennomgås og strammes inn. Videre at all organisert virksomhet reguleres i verneforskrifter for alle verneområdene (krever forskriftsendring).

Det er viktig for utvikling av framtidige verneforskrifter og revisjon av framtidige forvaltningsplaner at tiltak og hensynet til villrein innarbeides og vektet tungt.

Overføring av ansvaret for forvaltning av villrein som høstbar viltressurs

Villreinforvaltninga er sammensatt og har mange aktører. Vi stiller oss derfor bak den faglige anbefalingen fra både Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, om at villreinforvaltningen bør ivaretas av Klima- og miljødepartementet, og at ansvaret ikke splittes mellom to direktorat.

Om faggrunnlaget

Prosjektgruppen bestod av representanter fra fire kommuner, fylkeskommuner, verneområdeforvaltning, statlig villreinnemnd, rettighetshavernes villreinutvalg og tre Statsforvaltere. Prosjektgruppearbeidet har fungert godt med mange konstruktive diskusjoner over et bredt spekter av tema. Det er gjennomført fagmøter og fagdager med ulike aktører. Det ble åpnet for innspill over to perioder, 1. mars – 1. juni og 3. juli - 10. august. Samtlige innspill ble vurdert, og enten forkastet eller tatt med videre.

² Kommunal- og distriktsdepartementet. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027. Vedtatt ved kongelig resolusjon 20. juni 2023.

Det er gjort overordnede samfunnsøkonomiske vurderinger. Det er utredet tiltak hvor vi forventer vesentlige nytte-, kostnads- og budsjettmessige virkninger. På grunn av manglende tilgang på kompetanse og tidsressurser i oppdraget anbefaler Statsforvalteren at det videre i prosessen gjøres en analyse i samsvar med gjeldende rundskriv for samfunnsøkonomiske analyser.

Videre behov for dialog

Statsforvalteren i Trøndelag stiller seg til disposisjon for Miljødirektoratet og for Klima- og miljødepartementet om det skulle være behov for ytterligere presiseringer eller mer inngående forklaringer til tilrådingen eller til faggrunnlaget. Vi oppfordrer til å ta med reindriftsnæringen i en videre dialog om tiltak for en kunnskapsoverføring om felles utfordringer og løsninger.

Med hilsen

Line Lund Fjellvær (e.f.)
underdirektør
Klima- og miljøavdelingen

Gry Tveten Aune
underdirektør
Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg

- 1 Faggrunnlag til tiltaksplan for Snøhetta villreinområde - med vedlegg

Kopi til:

Klima og miljødepartementet			
Statsforvalteren i Innlandet	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Statsforvalteren i Møre og Romsdal	Postboks 2520	6404	MOLDE
Dovre kommune	Kongsvegen 4	2662	DOVRE
Lesja kommune	Jakupm B. Klukstadvegen 32	2665	LESJA
Molde kommune	Rådhusplassen 1	6413	MOLDE
Oppdal kommune	Inge Krokanns veg 2	7340	OPPDAL
Rauma kommune	Vollan 8A	6300	ÅNDALSNES
Sunndal kommune	Romsdalsvegen 2, Postboks 94	6601	SUNNDALSØRA
Innlandet fylkeskommune	Postboks 4404 Bedriftsenteret	2325	HAMAR
Trøndelag fylkeskommune	Fylkets hus, Postboks 2560	7735	STEINKJER
Møre og Romsdal fylkeskommune	Fylkeshuset, Postboks 2500	6404	MOLDE
SNØHETTA VILLREINUTVALG	Postboks 57	6601	SUNNDALSØRA
Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø			